

سیاسی، اجتماعی، علمی، ادبی، هنری

سال هجدهم، شماره ۴ و ۵ شماره ردیف ۱۷۴ و ۱۷۵

دی و بهمن ۱۳۷۹ - ماهانه - ۱۴۴ صفحه ۷۰۰۰ ریال

چچستا

- به یاد شاعر بزرگ ایران سیاوش کسرایی ● با بهمن فرمان آرا ● سده سوزی ● درباره‌ی فرهنگ و ادب کردی ● گزارشی از همایش بین‌المللی بزرگداشت غیاث‌الدین جمشید کاشانی ● تشکیل جبهه‌ی بین‌المللی چپ ● «زاپاتیستا» و جنبش کارگری مکزیک ● شعر ● داستان ● روزنه و...

چیستا

(سیاسی، اجتماعی، علمی، ادبی، هنری)

صاحب امتیاز: پرویز ملک‌پور

سردبیر: پرویز شهریاری

مدیر فنی: حسن نیک‌بخت

رو و پشت جلد: سیاوش کسرایی

طرح‌های داخل: محمدرضا لاهیجی

دی و بهمن ۱۳۷۹ - شماره‌ی ۴ و ۵

سال هجدهم (شماره‌ی ردیف ۱۷۴ و ۱۷۵)

اشتراک سالیانه: ایران ۲۰۰۰۰ ریال

برای یاری دهندگان: ۵۰۰۰۰ ریال

خارج: معادل ۱۵۰ فرانک فرانسه

نشانی: تهران صندوق‌پستی شماره ۱۳۱۴۵/۵۹۳

بنام پرویز ملک‌پور - چیستا تلفن ۶۷۰۸۵۸۱

پست الکترونیکی: Tchiستا@Mavara.Com

حروف‌چینی: گنجینه ۶۴۱۴۰۱۴

چاپ و صحافی: رامین ۶۷۰۸۵۸۱

در این شماره:

- ۲۹۱ اشاره - پرویز شهریاری
- ۲۹۸ سیاوش کسرایی خاموش اما نه فراموش - مهرانوش ابو (ریسی)
- ۳۰۱ فرقت سرود - ر. پژواک
- ۳۰۲ چند ترانه و دوبیتی از سیاوش کسرایی
- ۳۰۳ بهار می شود - سیاوش کسرایی
- ۳۰۴ از این سوی باخزر... - سیاوش کسرایی
- ۳۰۵ شاعری به سختی فولاد، به نرمی ابریشم - محمد به‌تویی
- ۳۲۸ سده‌سوزی - جعفر پایور
- ۳۳۱ جشن سده - دکتر جواد برومندسعید
- ۳۳۸ تقی ارانی - برگردان: علی کاتبی
- ۳۴۰ نه او نمرده است - نیما یوشیج
- گزارشی از همایش بین‌المللی بزرگداشت غیاث‌الدین جمشید کاشانی -
- ۳۴۲ محمد باقری
- ۳۴۶ زنگ غیاث
- ۳۴۸ استعاره‌های به‌دست نیامده - ماشاله کامران
- ۳۵۱ نگاهی به فلسفه‌ی مرگ در نظر خیام - ارس احمدی
- ۳۵۴ درباره‌ی فرهنگ و ادب کردی - علی اشرف درویشیان
- ۳۶۱ تشکیل جبهه بین‌المللی چپ - برگردان: احمد جواهریان
- «زاپاتیستا» و جنبش کارگری مکزیک - ریچارد رومن، ادورو لاسکو
- ۳۶۶ آرا‌گویی برگردان: ف. م. هاشمی

مقاله:

گزارشی از همایش بین‌المللی بزرگداشت غیاث‌الدین جمشید کاشانی

ریاضی‌دان و اخترشناس نامدار ایرانی

(کاشان، ۱۹ - ۲۱ آبان ۱۳۷۹)

این همایش در دانشگاه کاشان و همراه با اولین سمینار ریاضیات محاسبه‌ای و اخترشناسی برگزار شد. حدود ۱۸۰ نفر از ایران و ۲۰ نفر از کشورهای دیگر شرکت داشتند. حدود ۱۰۰ مقاله به دبیرخانه‌ی همایش رسید که از آن میان، ۶۰ مقاله در چارچوب سخنرانی‌های عمومی و تخصصی و پوستر عرضه شد.

در بخش سخنرانی‌های خارجی، آقای دکتر یان پ. هوخندایک از دانشگاه اوترخت هلند درباره‌ی محاسبه‌ی پی در رساله‌ی محیطیه کاشانی و خانم دکتر ایوونه دولد - سمپلونیوس از دانشگاه هایدلبرگ آلمان درباره‌ی محاسبه‌ی تاق‌ها در مفتاح‌الحساب کاشانی سخنرانی کردند. علاوه بر این، آقای هوخندایک و دستیارش «کارگاه آشنایی با استرلاب» برگزار کردند و خانم دولد - سمپلونیوس فیلمی را که با عنوان «آرامگاهی برای کاشانی» ساخته بود به‌نمایش گذاشت که این دو برنامه با استقبال زیادی روبه‌رو شد. پروفسور باریس روزنفلد، تاریخ‌نگار برجسته‌ی ریاضیات و اخترشناسی سده‌های میانه (اهل روسیه، مقیم آمریکا) نیز مقاله‌ای درباره‌ی تاریخچه‌ی محاسبه‌ی سینوس یک درجه به‌وسیله‌ی کاشانی و معاصرانش برای همایش فرستاد که به‌وسیله‌ی خانم دکتر روزانسکایا (پژوهشگر تاریخ علوم از فرهنگستان علوم روسیه در مسکو) خوانده شد. خانم روزانسکایا و همکارش آقای دکتر سرگی دمیدوف مقاله‌ای درباره‌ی مطالعه‌ی مربوط به میراث علمی کاشانی در روسیه و آسیای مرکزی عرضه کردند.

مقاله‌های مربوط به کارهای علمی کاشانی که به‌فارسی عرضه شد، به‌این قرار است:

- خلاصه‌ی مقاله‌ای از عبدالعلی بیرجندی درباره‌ی رساله‌ی وتر و جیب غیاث‌الدین

جمشید کاشانی و تحلیل آن (هادی ضیایی - دانشگاه بیرجند)

- غیاث‌الدین جمشید کاشانی از دیدگاه دانشمندان و محققان شوروی (لقمان بایمت اف و

تحفه ابراهیم اوا - دانشگاه فردوسی مشهد)

- غیاث‌الدین جمشید کاشانی و مثلث عددی خیام - پاسکال (جواد بهبودیان - دانشگاه شیراز)

- معرفی رساله‌ی سلم‌السماء از غیاث‌الدین جمشید کاشانی (حمیدرضا گیاهی یزدی - بنیاد دایرة‌المعارف اسلامی)

- هفت مساله‌ی هندسی از کتاب مفتاح‌الحساب کاشانی (محمد رضا فاطمی دزفولی - شرکت مهندسی مشاور یکم)

- مقایسه‌ی روش‌های بتلمیوس و کاشانی برای تعیین وتر یک درجه و سینوس یک درجه (جعفر آقایانی چاوشی - فرانسه)

- تاریخ ریاضیات ایران و جمشید کاشانی (پرویز شهریاری - تهران)

نامه‌ی نو یافته‌ی غیاث‌الدین جمشید کاشانی (محمد باقری - بنیاد دایرة‌المعارف اسلامی)
- نزهة‌الحدائق: رساله‌ای در ساخت ابزارها از غیاث‌الدین جمشید کاشانی و بررسی ویژگی‌ها و نکته‌های علمی بارز این اثر (بهناز هاشمی پور - دانشگاه صنعتی اصفهان).

- پیوند ریاضیات قدیم و جدید در کارهای غیاث‌الدین جمشید کاشانی (سعید سیدآقا بنی‌هاشمی - دانشگاه امام حسین)

از سخن‌رانی‌های عمومی در زمینه‌ی تاریخ ریاضیات باید از سخنان آیت‌الله حسن‌زاده‌ی آملی با عنوان «ریاضیات دوره‌ی اسلامی» یاد کنیم. چند سخن‌رانی دیگر هم با رویکرد کلی‌تر به ریاضیات و اخترشناسی و تقویم عرضه شد (از جمله مقاله‌ی آقای محمدرضا صیاد پژوهنده‌ی پرکار و فروتن تقویم در ایران و سخن‌رانی پروفسور فضل‌الله رضا درباره‌ی پژوهش در ریاضیات کاربردی). بقیه‌ی سخن‌رانی‌ها به اخترشناسی و ریاضیات محاسبه‌ای اختصاص داشت. بیرون از سالن کنفرانس چند پوستر از جمله درباره‌ی تاریخچه‌ی محاسبه‌ی پی (حاصل تلاش خانم‌ها صفورا دهقانی، سمانه‌ی عسگری و نسرین عطری دانشجویان دانشگاه کاشان) و تاریخچه‌ی ضرب (کار آقای اکبر زمانی از آموزش و پرورش اصفهان) نصب شده بود و آقای مصطفی بلمکی از کرمانشا که در پوستر خود به اثبات سکون و مرکزیت زمین در عالم پرداخته بود، در حسرت مخالفی جدی چشمش به راه ماند. در میان کارگاه‌های آموزشی، نمایش نرم‌افزار «فهرستواره‌ی مشترک نسخه‌های خطی ریاضی در ایران» حاصل تلاش جمعی به سرپرستی آقای فرید قاسملو (از بنیاد دایرة‌المعارف اسلامی) و آقای دکتر بنی‌هاشمی (از دانشگاه امام حسین)، از فعالیت‌هایی بود که مورد توجه زیاد قرار گرفت.

در روزهای برگزاری این همایش از دو تندیس کاشانی، یکی در محوطه‌ی دانشگاه کاشان و

دیگری در خیابان غیاث‌الدین جمشید کاشانی در شهر کاشان پرده‌برداری شد. جا دارد در مورد کیفیت هنری این گونه یادمان‌های فرهنگی دقت و وسواس بیش‌تری به‌خرج داده شود. برنامه‌ی هنری بسیار جالبی که آقای محسن خسروی (مسوول کمیته‌ی فرهنگی و تبلیغ همایش) و همکاران هنرمندش عرضه کردند؛ نمایشنامه‌ی «گمشده‌ی آسمان» درباره‌ی زندگی غیاث‌الدین جمشید کاشانی و محفل علمی الخبیبیگ در سمرقند بود که با دقت و ظرافتی ستودنی تهیه و اجرا شد. در نخستین روز برگزاری همایش، کلنگ تاسیس رصدخانه‌ی دانشگاه کاشان با حضور وزیر محترم علوم، تحقیقات و فن‌آوری در نزدیکی آتشکده‌ی باستانی نیاسر (کاشان)، به‌زمین زده شد. پوشش خبری وسیع و عرضه‌ی ترجمه‌ی هم‌زمان برای برخی از سخن‌رانی‌ها از نکته‌های مثبت این همایش بود.

در پایان همایش، طی مراسم ویژه‌ای در خانه‌ی قدیمی آل یاسین کاشان، از خانم دکتر ایوونه دولت سمپلونیوس به‌خاطر پژوهش ارزنده‌اش در زمینه‌ی آثار علمی جمشید کاشانی و ساختن فیلم «آرامگاهی برای کاشانی» تجلیل شد و شهردار کاشان با اهدای لوحه‌ای، شهروندی افتخاری کاشان را به‌ایشان اعطا کرد.

از ابتکارهای جالب برگزارکنندگان این همایش، نواختن «زنگ غیاث‌الدین» در ۴۰۰ واحد آموزشی کاشان در ساعت ۷:۳۰ صبح روز دوشنبه ۱۶ آبان ۱۳۷۹ بود که در پی آن، مقاله‌ای به‌این مناسبت خوانده شد و دبیران ریاضی این واحدها آگاهی‌هایی درباره‌ی زندگی و میراث علمی جمشید کاشانی به‌دانش‌آموزان عرضه کردند.

برپایی یک نمایشگاه علمی در شهر کاشان از دیگر فعالیت‌های قابل توجه در مدت برگزاری همایش بود. نکته‌ی مهم دیگر، مشارکت چشم‌گیر و تحسین‌برانگیز دانشجویان دانشگاه کاشان در انجام کارهای مختلف همایش بود. رییس دانشگاه کاشان (آقای دکتر مجتبا شریعتی‌نیاسر) هم در برنامه‌ها حضور فعال داشت و اغلب به‌جلسه‌های مختلف همایش سر می‌زد و فعالیت‌ها را زیر نظر داشت. در پایان مراسم اختتامیه که با شور خاصی برگزار شد، به‌عرضه‌کنندگان مقاله‌ها، یک جلد کتاب غیاث‌الدین جمشید کاشانی، ریاضی‌دان ایرانی تألیف آقای پرویز شهریاری و یک قطعه تمبر یادبود پست ایران که در سال ۱۳۵۸ به‌مناسبت پانصد و پنجاهمین سالگرد خاموشی غیاث‌الدین کاشانی منتشر شده بود اهدا شد.

مجموعه‌ی چکیده‌های مقاله‌های همایش با برنامه‌ی سخن‌رانی‌ها در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت. به‌جاست‌گزیده‌ای از مقاله‌های عرضه‌شده با محتوای تازه به‌عنوان یادگار ارزنده‌ای از این همایش به‌صورت مناسب به‌چاپ برسد.

این نهادها و ارگان‌ها، پشتیبان همایش بزرگداشت کاشانی بودند:

وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری - انجمن ریاضی ایران - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - دانشگاه اصفهان - ستاد ملی سال جهانی ریاضیات - دانشگاه تربیت مدرس - کمیسیون ملی یونسکو در ایران - امام جمعه‌ی کاشان - انجمن آثار و مفاخر فرهنگی - فرمانداری کاشان - شورای اسلامی شهر کاشان - شهرداری کاشان.

استاد ابوالقاسم قربانی که پیشگام پژوهش تاریخ ریاضیات در ایران هستند و حضور معنوی ایشان در تمام مدت برگزاری همایش احساس می‌شد پیام منظوم زیر را برای شرکت‌کنندگان در همایش فرستادند که تکثیر و بین حاضران توزیع شد:

سلام قربانی

سلام بر تو سلامی ز عیب و نقص بری
پراز سرور و صفا چون ستاره‌ی سحری
نه چون سلام لراز روی حرص و آزو طمع
نه آن سلام که دارد نشان ز حيله گری
نه آن سلام که منعم کند به مرد فقیر
نه آن سلام که طوطی دهد زی خبری
نه چون سلام نظامی به افسر از سر ترس
نه چون سلام دو دشمن ز روی خیره سری
سلام کودک گمگشته‌ای که مادر را
دوباره یابد و فارغ شود ز دریدری
سلام عاشق هجران کشیده‌ای که به‌وی
دهند مژه که دوران هجر شد سپری
سلام عارف وارسته‌ای که در نظرش
جمال دوست کند وقت جذبه جلوه گری
خلاصه قصه چه گویم سلام قربانی
ز روی مهر و ارادت به مردم هنری